

Freddy De Pauw

Afghanistan – ännu ett misslyckande!

I och med decembers utgång 2014 måste den nuvarande afghanska staten stå på egna ben. För då avslutas NATO:s, i realiteten USA:s, storskaliga operation i landet.¹ Därefter är det de afghanska myndigheterna med armén och polisen som ska bjuda talibanerna och övriga islamitiska grupperingar det reella motståndet. Men, det är sen länge övertydligt att någon fred, stabilitet och demokrati, som det 2001 utlovades, har den 13-åriga NATO-operationen inte åstadkommit. Vi kan istället se ett enormt misslyckande i storleksordningen med andra misslyckanden, såsom USA:s ingripanden i Irak och på sin tid i Somalia och Vietnam.

Talibanerna.

Idag står talibankommandon i självaste huvudstaden Kabul för den faktiska makten. I slutet på november avgick Kabuls polischef pga att poliskåren är oförmögen att göra något åt vågen av väpnade angrepp. Huvuddelen av angreppen riktas mot poliskontoren, polispatrullerna och de militära inrättningarna och de skördar många offer. Talibanerna gör sig klara för en återkomst efter 13 år.² Afghaner med pengar och kontakter har redan lämnat, för skatteparadis som Förenade arabemiraten. De med mindre pengar får lita sig till människosmugglare för att nå Europa, där de inte är så välkomna.

Redan nu opererar talibanerna alltmer öppet i huvudstaden mitt under näsan på NATO. De kommer, troligast, att göra livet för regeringen, den 195 000 starka armén, och de 150 000 poliserna så omöjligt de kan. Vintern är för hård för att någon storoffensiv vore att vänta. Men den kommer. Det var förövrigt tvivlet på förmågan och motivationen hos den afghanska armén att kunna stå emot en talibanoffensiv som ledde till avtalet mellan USA och Kabul att låta 14 000 USA-militärer vara kvar.

Talibanerna lyckades tidigare döda eller oskadliggöra en stor del av funktionärerna i de olika beväpnade frikårerna som ingick i paraplyorganisationen Nordalliansen. Den stod under ledning av Ahmed Massoud, mördad dagarna före flygplansangreppet mot World Trade Center i New York den 11 september 2001, och var Västs spjutspets i striden mot talibanstyret i Kabul åren 1996-2001. Nordalliansen bestod främst av folkgrupperna tadjjiker, uzbekar, hazarer och andra mindre folk, medan talibanerna nästan uteslutande bestod av pashtuner. Under de senaste åtta åren har talibanerna lyckats med att döda otaliga högt uppsatta militärer. Bara detta år har de dödat mellan 7 000 till 9 000 militärer och poliser.

Pashtunerna

Motsättningarna mellan pashtuner, som är den största folkgruppen (även om den i sin tur är uppdelad i otaliga klaner) och traditionellt har varit den etniska grupp som styr Afghanistan och de andra folkgrupperna har under de gångna 13 åren inte förändrats. Presidenten Hamid Karzai, själv pashtun, har under sin ämbetsperiod 2002-2014 låtit, de ökända krigsherrarna i norr som under åren 1992-1996 förödde landet och således förberedde för talibanernas makt-

¹ NATO:s trupper var i juli 2011 90 000 man. Den totala truppstyrkan, tillsammans med trupperna i ISAF (International Security Assistance Force, var 132 500 soldater. <www.theguardian.com/news/datablog>). Militärlägren var 2010 minst 700 stycken varav 400 för NATO-trupper och övriga 300 för andra stater ingående i ISAF.

² De islamsunnitiska talibanerna härskade över Afghanistan (till 90 procent) från 1996 till 2001. De erkändes diplomatiskt av Förenade arabemiraten, Pakistan och Saudiarabien. Se Ahmed Rashid. *Jihad. Framväxten av en militant islam i Centralasien*. Översättning Charlotte Hjukström. Stockholm: Svenska Afghanistankommittén, 2002.

övertagande, i stort sett vara i fred. Liksom han har låtit opiumodlingen växa till att Afghanistan idag är världen största opiumproducent och till den blomstrande korrruptionen i landet.

Karzais efterträdare pashtunen Ashraf Ghani, som under många år fram till 2009 varit USA-medborgare, valdes efter ett klart riggat val. För att täcka valfusket och efter ett kraftigt tryck från USA beslöts om att inrätta ett nytt ämbete, en verkställande chef, som gavs till Ghanis motståndare Abdullah Abdullah. Han har sitt stöd hos de icke-pashtunska befolkningsgrupperna. USA:s utrikesminister John Kerry var tvungen att komma till Kabul två gånger för att driva igenom den skenbara kompromissen.

Uppdelningen

Kompromissen är skör, för anhängare till Abdullah är inte nöjda. Så har Atta Mohammed Noor, tidigare försvarsminister, börjat bygga upp ett eget fäste i Afghanistans näst största stad Mazar-i-Sharif och kontrollerar en stor del av norra Afghanistan. Han hotade efter valet att bilda en egen regering, vilket han dock lät bli men han förbereder sig för det förväntade talibanska maktövertagandet. Det kommer, mycket sannolikt, att ske en uppdelning av Afghanistan i en talibankontrollerad del i det övervägande pashtunbefolkade syd och sydost och resten av landet som kommer att styras av kvarlevorna från Nordalliansen. Kvar som ett stridsäpple blir huvudstaden Kabul. Två uppenbara kontrahenter finns redan. Atta Mohammed Noor med sina frikårer och den ökända uzbekiska krigsherren och krigsförbrytaren Rashid Dostom, idag vicepresident till Ashraf Ghani.

NATO arvet.

Kortfattat, USA och NATO lämnar efter sig ett styre över Afghanistan som består av korrupta krigsherrar, ett land vari befolkningsgrupperna står i skarp opposition till varandra, med en armé och en polis som med de förhärskande etniska åtskillnaderna kommer att falla isär. Regeringen i Kabul kommer i närmsta framtid att bli tvungen att även fortsättningsvis ty sig till USA:s trupper. Fred, stabilitet och demokrati i landet är idag längre ifrån ett uppnåbart mål än det någonsin varit.

I förhoppningen om att hålla talibanerna på avstånd från maktens korridorer har både presidenten Karzai liksom efterträdaren Ghani försökt att via underhandlingar ge talibanerna en del makt. Karzai gjorde det via Qatar, Ghani via Saudiarabien. De två staterna har sen länge blandat sig i Afghanistans inre angelägenheter. Särskilt Saudiarabien har med makt, män och pengar tillsammans med USA:s underrättelsetjänst CIA och militärer i Pakistan stött islamiskt fundamentalistiska grupper. Karzai kammade noll. Gentemot Ghani krävde talibanerna att alla kvinnorrättigheter skulle avskaffas, i synnerhet flickornas rätt att gå i skola. Försöken har således varit fåfänga. Talibanerna har inga skäl till att avstå från den absoluta makten, såsom de bedrev den 1996-2001.

I den närmsta framtiden får vi räkna med att militärerna i Pakistan kommer att alltmer blanda sig i Afghanistan. De har sina runda skäl och det är främst Indien. Pakistans stora fiende är Indien och de gör allt vad de kan för att landet inte ska få ett inflytande i Afghanistan. Därför stöder Pakistan talibanerna i Afghanistan medan de på hemmaplan gör allt för att slå ner dem. För Pakistan är detta att föredra framom att stödja den nuvarande regimen i Kabul som står på god fot med Indien. Det stora problemet för den pakistanska militären är deras krav att talibanerna i Afghanistan ska bryta sina band med talibanerna i Pakistan. Ett tecken, vad det nu kan betyda, var att de afghanska talibanerna fördömde anfallet nyligen på skolan för militärens barn i Peshawar.

Indien har de gångna åren gjort vad de kunnat för att få ett fast inflytande i afghanisk politik. 2011 undertecknade de tillsammans med Karzai ett "strategiskt partnerskap". Det har tills nu varit det enda internationella avtal i sitt slag som Kabulregimen har fått till stånd. Avtalet fick

blodet att svalla i Pakistan och det skedde ett antal terroranfall mot indiska inrättningar i Pakistan utförda av olika grupperingar. Pakistan erkänner inte heller den rådande gränsen med Afghanistan. Den kom till stånd 1893 mellan Storbritannien och den afghanska brittisk-influerade kungen Rahsin Khan. Denna s.k. Durandlinje delade pashtunernas område i två delar. Bland de etablerade i Pakistan råder dödsskräck inför ett framtida enat Pashtunistan.

Nya klåfingriga

Till slut finns det ett flertal klåfingriga grannar. Iran håller sig närvarande i landet genom sitt släktskap med de persiskspråkiga tadjikerna och med de islamshittiska hazarerna. Turkiet försöker odla sitt inflytande genom vicepresidenten Rashid Dostom. Han är uzbek och de ses av Turkiet som tillhörande de turkiska folkslagen. Presidenten Ghani förbereder för kinesiska ekonomiska intressen. Kina i sin tur ser också hellre samverkan med Pakistan än med Indien. Kina vill motverka sina uiguriska islamsunnitiska separatister i Xinjiang, som hade nära band med talibanerna då de satt vid makten i Kabul. USA har sin truppstyrka kvar och deras kassakista har alltid stått öppen, när så behövts, för att anställa legosoldater.

De unga afghanerna ser överlag föga chans till ett drägligt liv i hemlandet.³ Men ifall de söker sig till bl.a. Europa och även om de lyckats ordna till det för sig händer det allt oftare att de sänds tillbaka till Afghanistan där framtiden för vanligt folk har blivit och blir alltmera ogynnsam.

Uitpers (Bryssel) 16 december 2014. Översättning och noter Per-Erik Wentus.

---

³ Se recensionen Per-Erik Wentus, Filmen [Generation Kunduz](#)